

**Constituziùn
digl
vaschinadi Muntogna da Schons**

Prida par bien da la suprastànza transitorica digl vaschinadi
Muntogna da Schons
igls 2 da satember 2020
per màns digl tarvaschegns constituànt
digls 30 d'october 2020

Tavla digl cuntegn

I. Disposiziùns generalas

(Art. 1 – 32)

II. Organisaziùn digl vaschinadi

1. Organs comunals ordinaris

(Art. 33 – 51)

A. Igl tarvaschegns

(Art. 35 – 41)

B. La suprastànza

(Art. 42 – 49)

C. La cumissiùn da gestiùn

(Art. 50 – 51)

2. Cumissiùns

(Art. 52 – 53)

3. Administraziùn comunala / Persunal comunel

(Art. 54 – 56)

III. Finànzas, taglias ad otras taxas

(Art. 57 – 63)

IV. Disposiziùns finalas

(Art. 64 – 66)

I. Disposiziùns generalas

Vaschinadi

Art. 1

- ¹ Igl vaschinadi Muntogna da Schons e egn vaschinadi politic digl cantùn Grischùn. El e vagnieu furmo digls anteriurs vaschinadis da Casti-Vargistagn, Donat, Lon (GR) a Maton.

Autonomeia

Art. 2

- ¹ Agl rom da la legislaziùn da la Cunfederaziùn a digl Cantùn â igl vaschinadi igl dretg da la libra autonomia.
- ² Agl rom da la sia cumpetenzza legala e'l igl vaschinadi suveran sur da tutas parsùnas, animals a tgossas ca satgatan segl sieus antschies.

Leztgas

Art. 3

- ¹ Igl vaschinadi exequescha tutas leztgas c'en vagnidas surdadas ad el a talas c'el â tscharnieu sez.
- ² El promova igl svilup economic a cultural, igl bagneasser sozial a general da las sias abitàntas a digls seas abitànts a s'angascha ear pigl mantegnamaint direvel da la basa da viver natirala.
- ³ El relascha las leschas basignevas ad igls urdens nezessaris.

Stearzamaint

Art. 4

- ¹ Par adimplir igls seas duers po igl vaschinadi surdar incumbensas a tearzs a fundar organisaziùns savund igl dretg public a privat near sapatizipar da talas.

Lungatgs

Art. 5

- ¹ Igl vaschinadi satgata sen territori rumàntsch. Igls lungatgs ufizials digl vaschinadi en igl rumàntsch ad igl tudestg. Igl lungatg da scola e igl rumàntsch.

Abilitad da vuschar

Art. 6

- ¹ Ligitimadas da vuschar en parsùnas c'ân cumplanieu igl 18avel aniversari a ca statan betga sut curatela generala parveia d'inabilitad permanenta da giuditgear near ca vignan rapreschantadas d'egn/a mandatari/a c'â la leztga d'aver quito dad ellas.

Dretg da vuschar a da liger

Art. 7

- ¹ Igl dretg da vuschar a da liger an fatgs comunlas ân:
 - a) tut las Svizras a tut igls Svizers c'en legitimus da vuschar a c'en domicilos agl vaschinadi Muntogna da Schons;
 - b) tut las burghesas ad igls burghes digl exterior ca

disponan da la lubientscha da domizil a c'abiteschan seglmains tres ons nuninterrutameing agl vaschinadi Muntogna da Schons.

Durada d'ufezi

Art. 8

- ¹ La perioda d'ufezi da cumembras a cumembers da las autoritads comunalas amporta tres ons.

Demissiùn

Art. 9

- ¹ Cumembers da las autoritads comunalas àn d'inoltrar a scret lur demissiùn mintgame igl ple tard antoc'igls 30 da zarcladur avànt las tschearnas da la suprastàza.

Termin da las ligidas ad antrada an ufezi

Art. 10

- ¹ Las ligidas àn liac durànt la savunda measadad digl on.
- ² L'antrada an ufezi capeta igls 1. da schaner digl on savundànt. Igl demissiunànts en ublieus da surdar lur ufezi da maniera ordinada.

Ligidas da substituziùn

Art. 11

- ¹ Sch'egna titulara near egn titular saratira definitivameing durànt la perioda d'ufezi, e'gl da far egn ligida da substituziùn, agl cass ca la perioda d'ufezi cuza ànc pli gitg ca nov mains.

Partizipaziùn a sasidas, cumpetenzas da dezider

Art. 12

- ¹ Cumembras a cumembers da las autoritads en ublieus da far part da las sasidas, cun resalva da raschùns parstgisablas.
- ² Las autoritads en cumpetentas da dezider, scha seglmains la measadad digls cumembers cun dretg da vuschar en preschaints.

Obligaziùn da vuschar

Art. 13

- ¹ Mintga cumember d'egn'autorità e ublieu da vuschar a caschùn da votaziùns near ligidas. Resalvo restan las disposiziùns da stger prender stgisa.

Dezisiùns, autoritads digl vaschinadi

Art. 14

- ¹ Par tutas dezisiùns da las autoritads vala la maiorità digls cumembers preschaints. An cass da parità da las vuschs dezida la parsura near igl parsura. A caschùn da ligidas dezida la sort.

Dezisiùns, autoritads digl vaschinadi

Art. 15

- ¹ Paraints a quinantos an lingia directa, cunsorts a fardagliùns sco ear parsùnas ca vivan an egn partenadi registro near an egn cuminàza da veta, dastgan betga far part igl madem tains d'egn'autorità comunala.
- ² Quels motifs d'exclusiùn valan ear par cumembers da la

suprastànza a cumembers da la cumissiùn da gestiùn.

- 3 An cass d'exclusiùn e ligida leza parsùna c'obtegna daple vuschs a caschùn digl madem scrutini da la tschearna. Scha las candidatas ad igls candidats obtegnan tutegna blearas vuschs, dezida la sort.
- 4 Sch'egna da las parsùnas, trànter las qualas igl dat egn raschùn d'exclusiùn, vean ligida a tschella e an ufezi, sainza ca la reelecziùn da la savunda fuss stada basignevla agl mumaint da la ligida da l'amprema, e la tschearna nunvalevla.

Incumpatibladad

Art. 16

- 1 Egn'impiegada near egn impiego digl vaschinadi dastga betga far part da l'autorità, a la quala ella near el sutastat directameing. Els pon dantànt vagnir anvidos a las sasidas cun vusch consultativa.
- 2 Cumembers da la suprastànza comunala ad impiegos comunals dastgan betga far part da la cumissiùn da gestiùn.

Tschearnas an ufezis ca s'excludan

Art. 17

- 1 Tgi ca vean ligieu an diferaints ufezis c'excludan l'egn l'oter, à quel/la da sadezider sainza targinar par egn da quels dus ufezis.

Obligaziùn da prender stgisa

Art. 18

- 1 Egn cumember d'egn'autorità comunala à da prender stgisa, sch'igl vean tracto near vuscho davart egn fatschenda, an la quala el sez e involvieu cun egn interess persunal, near egn parsùna, ca stat an relaziùn cun el, savund igl artetgel 15 alinea 1.
- 2 Egn cumember da la cumissiùn da gestiùn à da prender stgisa, cur c'igl vean examinò igl quent a la gestiùn d'egn'autorità near d'egn ufezi, digl qual el sez fa part near egn parsùna, ca stat an relaziùn cun el savund igl artetgel 15 alinea 1.
- 3 Scha la parstgisa e dispitevla, dezida mintgame l'autorità respectiva cun exclusiùn digl cumember partutgieu.

Obligaziùn da discreziùn

Art. 19

- 1 Cumembers d'autoritads sco ear impiegos comunals a privats, c'ân incumbensas publicas, en ubliieus a la discreziùn davart fatgs, agls quals els earan involvieu an lur funcziùn d'ufezi near an lur posiziùn da survetsch, ad ear a la secreteztga, aschei'anavànt c'igl exista egn interess public u privat, near sch'egna prescripziùn particulara preveza quegl.
- 2 Davart l'anulaziùn digl duer da tascher d'egn cumember dezida quell'autorità seza, dantànt c'igl cumember partutgieu à da prender stgisa. Davart anular l'obligaziùn

da discreziùn d'otras parsùnas cun duer da tascher dezida mintgame l'autoriad superiura.

Dretg da petiziùn

Art. 20

- 1 Igl dretg da petiziùn è garantieu. Mintga parsùna po inoltrar a scret propostas a giavischs a las autoritads comunalas. L'autorità e ublieada da prender posiziùn an tgossa an tearma da sis mains.

Dretg d'infurmaziùn

Art. 21

- 1 Mintga partizipànta a partizipànt cugl dretg da vuschar â igl dretg da pretender infurmaziùns da la suprastànta partutgànt igl stadi near la liquidaziùn d'egn fatg comunel.
- 2 L'infurmaziùn e da dar segl ple tard agl proxim tarvaschegns. Ella po vagnir spustada near betga vagnir dada, sch'ella cunterfa ad interess impurtànts digl vaschinadi near da tearzs.
- 3 Resalvos en igl secret d'ufezi a prescripziùn davart igl schurmetg da datas.

Dretg d'iniziativa

Art. 22

- 1 25 dellas a dels cun dretg da vuschar an fatgs comunals pon pretender egn vuschada cun lur sutascripziùn partutgànt egn proposta inoltrada ca partutga lur tgomp da cumpetenza.
- 2 L'iniziativa po vagnir inoltrada an furma d'egna proposta generala near an furma d'egn sboz elavuro. Ella e d'inoltrar a la suprastànta comunala.

Prozeder partutgànt iniziativas

Art. 23

- 1 La suprastànta e ublieada da sutameter egn'iniziativa valevla an tearma da ple tard egn on agl tarvaschegns par dezider surlander, aschuntànd la sia posiziùn near eventualmeing faschànd egn cunterproposta.
- 2 Sch'igl e avànt mán egn cunterproposta, vean gl'amprem fatg la dezisiùn trànter quella a l'iniziativa. Suainter â'l igl tarvaschegns da prender par bien near rafierer leza poposta c'e saresultada da l'amprema vuschada.

Ratratga da l'iniziativa

Art. 24

- 1 Egn'iniziativa po vagnir ratratga digls tres ampream-sutascrets antoc'igl termin da la vuschada e fixo, aschei'anavànt c'ella cuntegna betg egn'otra clausla da ratratga.

Iniziativa ilegala

Art. 25

- 1 Sch'igl cuntegn d'egn'iniziativa e ilegal, vean quella betga sutamessa a la vuschada antras la suprastànta.
- 2 An egn tal cass fa la suprastànta a saver a scret la sia dezisiùn a las iniziàntas ad agls iniziànts cun inditgear las

sias raschùns.

Dretg da moziùn

Art. 26

- ¹ A caschùn digl tarvaschegns â mintga votànta a votànt igl dretg da proponer egn moziùn, ca partutga egn fatschenda ordainfer la glista da tractàndas a ca stat an la cumpetenzza digls votànts. La suprastànza fa par regla egn raport a caschùn digl proxim tarvaschegns ad egn proposta partutgànt quella moziùn. Scha la moziùn vean declarada relevànta, â la suprastànza d'elavurar egn sboz an tearma d'egn on a da sutameter quel agl tarvaschegns par la dezisiùn.
- ² Digl rest valan, cun exzepziùn d'art. 24, las disposiziùns davart l'iniziativa (art. 22 a savundànts).

Reconsideraziùn

Art. 27

- ¹ Egn dezisiùn digl tarvaschegns po vagnir sutamessa a lez da tut tains par vagnir reconsiderada. Resalvos restan igls dretgs da tearzs.
- ² Egn reconsideraziùn â da vagnir tractada, avànt c'egn on scadi, suainter c'egn conclus e antro an vigur, scha quella fatschenda vean dezidida d'egna maioritad da dus tearzs.

Raspunsavladad

Art. 28

- ¹ La raspunsavladad digls organs comunals par dons, c'els ân caschuno par greava negligentscha u aposta, near agl curs da lur activitad ufiziala sadreza savund la lescha cantunala davart la raspunsavladad statale.

Dretg da recurs

Art. 29

- ¹ Igl dretg da far recurs ancunter dezisiùns a disposiziùns digl vaschinadi sadreza savund la lescha cantunala.

Parscrets

Art. 30

- ¹ Davart las tractativas digls tarvaschegns, da la suprastànza sco ear dad ulteriuras autoritads comunales e'gl da manar parscrets, c'ân da cuntaner infurmaziùns seglmains davart las dezisiùns, igls resultats da las ligidas sco ear davart eventualas reclamaziùns partutgànt surpassamaints da disposiziùns da cumpetenzas a talas davart prozeders. Igl parscret ân da vagnir sutascrèt da la protocolista near digl protocolist, suainter ca la parsura near igl parsura â prieu par bien expressivameing near an silenzi que parscret.
- ² Igl parscret digl tarvaschegns vean exponieu an tearma d'egn mains suainter la radunànza comunala sen la canzleia a publitgieu sen la pagina d'internet, risguardànd las prescripziùns davart igl schurmetg da datas.
- ³ Protestas ancunter igl parscret digl tarvaschegns ân da vegnir inoltradas a scret a la suprastànza comunala an terma digls 30 gis da la publicaziùn. Quellas vignan

tractadas a caschùn digl proxim tarvaschegns a seglsuainter vean apruvo igl parscret.

Anvesta agls parscrets

Art. 31

- ¹ Igl parscret digl tarvaschegns publics statan a disposiziùn a mintgegna a mintgegn par prender anvesta.
- ² L'anvesta agls parscrets digl tarvaschegns betga publics a da las autoritads comunalas e me alura lubida, sch'ign po far valer interess vangiants da vagnir schurmagineus.
- ³ Igl dretg d'anvesta po vagnir adampieu cun la surdada digl parscret.

Obligaziùn d'infurmaziùn

Art. 32

- ¹ La suprastànza comunala infurmescha periodicameing ad an moda adatada davart fatschendas d'interess general.

II. Organisaziùn digl vaschinadi

1. Organs comunals ordinaris

Organs digl vaschinadi

Art. 33

- ¹ Igl diember total da las votàntas a digls votànts cun dretg da vuschar furman igl organ suprem digl vaschinadi. Els pon far diever da lur dretgs savund las normas da quella constituiziùn a caschùn digl tarvaschegns.
- ² Igl organs digl vaschinadi en:
 - a) igl tarvaschegns;
 - b) la suprastànza comunala;
 - c) la cumissiùn da gestiùn.

Ligidas a vuschadas

Art. 34

- ¹ La prozedura par ligidas a par vuschadas digl tarvaschegns sadreza savund la constituiziùn comunala, sco ear subsidiarmeing mintgame tanor igl dretg cantunal respectiv. Igl madem vala ear par vuschadas consultativas.

A. Igl tarvaschegns

Legitimaziùn da dezider, prozeder

Art. 35

- ¹ Mintga tarvaschegns raduno confurm agl urden e legitimo da decider.
- ² Igl dastga vagnir prieu decisiùns me davart fatschendas c'en vagnidas tractadas ordavànt antras la suprastànza a ca figureschan sen la glista da tractàndas c'e vagnida comunitgeada seglmains 10 gis avànt igl tarvaschegns.

- ³ An conex cun fatschendas, c'en d'impurtàntza ple grànda pigl vaschinadi, elavura la suprastàntza comunala egn messadi par màns da las votàntas ad igl votànts a glis tarmeta quella missiva a tains near publitgescha ella sen la pagina d'internet digl vaschinadi.
- ⁴ Cunterfatgas ancunter disposiziùns da cumpetenza u da prozeder àn da vagnir anunztgieus immediatamein. Cass cuntrari scroda igl dretg da recurs.

Publizitad, recusaziùn
(prender stgisa)

Art. 36

- ¹ Igls tarvaschegns en publics.
- ² Davart la lubientscha da far registraziùns near transmissiùns visualas a sonoras dezida igl tarvaschegns. Mintga parsùna cun dretg da vuschar dastga pretender, c'igls seas votums a las sias votaziùns vignian betga registros.
- ³ L'exclusiùn da parsunas sainza dretg da vuschar vean ordinada, aschei'anavànt c'igl e basiglevel, surtut an cass ca singulas fatschendas d'interess publics near privats pretendan quegl.
- ⁴ Las raschùns decisivas, par las qualas cumembers da las autoritads àn da prender stgisa, valan betga par las partizipàntas ad igls partizipànts digl tarvaschegns.

Cumpetenzas da dezider

Art. 37

- ¹ Igl tarvaschegns ligia
 1. la parsura u igl parsura comunala;
 2. Igls ulteriurs suprastànts;
 3. Igls cumembers da la cumissiùn.
- ² Igl tarvaschegns dezida:
 1. l'emissiùn a la midada da la constituziùn comunala a da leschas;
 2. l'aprovaziùn digl preventiv a digl quent anual sco ear la fixaziùn digl pe da taglia;
 3. la dezisiùn par expensas da sumas ca surpassan 50 000 frànchs pigl madem project a sumas da passa 15 000 frànchs par expensas regularas anualas;
 4. la conclusiùn da prestar garanzeias sco ear da cunzeder amprests, scha tals surpassan la cumpetenza finanziaria da la suprastàntza comunala;
 5. la cumpura, la vendita, igl barat ad igl ampignamaint da possess funsil sco ear d'oters dretgs reals rastranschieus, scha la dimensiùn finanziaria da la decisiùn surpassa 50 000 frànchs ad e betg an la cumpetenza da la suprastàntza comunala savund igl art. 46 al. 1 zefra 4;
 6. la lubientscha da credits suplementars c'en betga an la cumpetenza da dezisiùn da la suprastàntza comunala;

7. la surdada a las midadas essenzialas da conzessiùns par duvrar las auas, la conzessiùn d'oters dretgs da diever particulars a da far diever digl dretg da return agl senn da la lescha davart il dretg da las auas;
8. davart la cunlavor cun oters vaschinadis a cun organisaziùns digl dretg public a privat;
9. la fusiùn cun oters vaschinadis.

Dumbravuschs

Art. 38

- ¹ Igl tarvaschegns ligia mintgame igls dumbravuschs basiglevels.

Moda da vuschar

Art. 39

- ¹ Las vuschadas vignan fatgas da maniera aviarta. Ellas en da far a scret, sch'egna votànta near egn votànt preschaint pretenda quegl.
- ² Las vuschadas vignan dezididas antras igl plemàn. Eгна proposta vala sco prida par bien, sch'igl diember da las vuschs positivas surpassa igl diember da las vuschs negativas. An cass da paritad da las vuschs e la proposta rafiersa.
- ³ Egn scrutini e apruvo, sch'igl diember da las vuschs positivas surpassa igl diember da las vuschs negativas. Screts da vuschar vids a nunvalevels vignan betga dumbros. An cass da paritad da las vuschs e la proposta rafiersa.

Moda da tschearner

Art. 40

- ¹ Las ligidas vignan da prinzipi fatgas a scret. Sch'igl e tuteгна blears candidats sco posts ad igl dat nigra protesta, pon quels vagnir ligieus cugl plemàn aviart.
- ² La ligida da la parsura near digl parsura comunal vean fatga an tschearna individuala.
- ³ La ligida digls ulteriurs cumembers da la suprastànza sco ear digls cumembers da la cumissiùn da gestiùn vean fatga an tschearna globala.

Eruida digl resultat da las tschearnas

Art. 41

- ¹ Agl ampren scrutini e ligieu, tgi c'â cuntanschieu la maioritad absoluta.
- ² La maioritad absoluta vean calculada cun la suma da tutas vuschs valevlas, partgida cugl diember digls posts libers plus egn, radundo sen la proxima zefra antiera. Scha duple parsunas cuntanschan igl ple absolut, ca quegl c'igl e posts da scumpartgir, dezida igl diember ple òlt da las vuschs.
- ³ Agl savund scrutini e ligieu, tgi ca cuntanscha las ple blearas vuschs.

- ⁴ Sch'igl e pliras parsùnas cugl madem diember da vuschs, e'gl la sort ca dezida la tschearna near la suczessiùn da l'ocupaziùn digl post.

B. La suprastànza

Funcziùn a cumposiziùn

Art. 42

- ¹ La suprastànza comunala e l'autorità directiva digl vaschinadi. Ella planisescha a coordinescha las activitads.
- ² Ella sacumpona da la parsura u digl parsura comunala a da quater ulteriurs cumembers.
- ³ La suprastànza comunala numna egna vizepresidenta u egn vizepresident or digl sieus ravugl.

Sasidas

Art. 43

- ¹ La suprastànza comunala vean radunada da la parsura u digl parsura comunala near eventualmeing da la substituta u digl substitut, aschi savens sco ca las fatschendas pretendan quegl.

Duers a cumpetenzas

Art. 44

- ¹ La suprastànza comunala dispona da tut las cumpetenzas c'en betg surpurtadas ad egn oter organ antras igl dretg surordino near antras igl dretg comunala. Ella à cunzund l'incumbensa:
1. d'exequir igl dretg federal, igl dretg cantunal, igl dretg comunala sco ear igls conclus digls organs digl vaschinadi;
 2. da relaschar a midar ordinaziùns;
 3. da preparar tut ils projects par màns digl tarvaschegns a d'organisar vuschadas a ligidas;
 4. da manar a survagliear tut l'administraziùn comunala;
 5. d'administrar la facultad comunala;
 6. da far igl quent anual ad igl preventiv;
 7. da far cuntracts davart fatschendas c'en la cumpetenza da la suprastànza;
 8. da dezider da manar prozess a far recurs sco ear da far antalgientschas near cunvegnas da cumpromiss;
 9. d'exequir leztgas da polizeia, par las qualas ella e legitimada. Ella à la cumpetenza da castiear agl rom d'egna prozedura penala administrativa.

Cumpetenzas electoralas

Art. 45

- ¹ Aschei'anavànt ca la ligida e betga reservada ad oters organs, tschearna la suprastanza comunala:
1. las cunlurvaintas ad igls cunlurvaints comunals;
 2. las cumembras ad igls cumembers da cumissiùns;
 3. las rapreschantàntas ad igls rapreschantànts an culiaziùns near an corporaziùns da vaschinadis;
 4. igl post da revisiùn extern a basa da la proposta da la

cumissiùn da gestiùn.

Cumpetenzas finanzialas da la
suprastànza comunala

Art. 46

- ¹ La suprastànza comunala e cumpetenta par:
 1. dezider expensas an la suma d'antoca 50 000 frànchs pigl madem object a la suma d'antoca 15 000 frànchs par expensas regularas anualas;
 2. concluder garanzias sco ear da cunzeder amprests agl rom da la sia cumpetenza finanziaria; dantànt maximalmeing da 50 000 frànchs par on;
 3. lubir credits suplementars par expensas suplementaras antoca 5 partschient par igl madem object, dantànt maximalmeing 50 000 frànchs;
 4. cumprar, vender, baratar a stamar schaschaint sco ear cunzeder oters dretgs reals rastranschieus, scha la dimensiùn finanziaria digl conclus surpassa betga 50 000 frànchs, sco ear concluder fatschendas an que rom finansial, scha talas capetan an conex cun la politica da schaschaint a da sulom da biagear digl vaschinadi.

Rapreschantànza digl vaschinadi
anviers anor

Art. 47

- ¹ La supstànza rapreschainta igl vaschinadi anviers tearzs ad avànt dartgira.
- ² La parsura u igl parsura comunala respectivameing la vizepresidenta u igl vizepresident en legitimos da sutascriver da maniera giuridicameing liànta agl num digl vaschinadi ansemel cun egn'ulteriura suprastànta u egn'ulteriur suprastànt near cun la canzlista u igl canzlist comunala.

Departamaints

Art. 48

- ¹ Las fatschendas da l'administraziùn comunala àn da vagnir rapartgidas savund domenas an singuls departamaints. Mintga cumembra u cumember da la suprastànza comunala magna egn departamaint ad e agl medem tains substitut d'egn oter departamaint.
- ² La repartiziùn fa la suprastànza comunala. Ella à da vagnir comunitgeada a las votàntas ad agls votànts.

Presidenta u president comunala

Art. 49

- ¹ La parsura near igl parsura comunala magna igl tarvaschegns a las sasidas da la suprastànza.
- ² La parsura u igl parsura comunala prepara la glista da tractàndas da la suprastànza comunala. Ella u el procura – cun agid da las ulteriuras suprastàntas a digls ulteriurs suprastànts – c'igls conclus prius vignian realisos.
- ³ An cass urgjaints po ella near el prender preventivameing las basignevlas masiras provisoricas.

C. La cumissiùn da gestiùn

Cumposiziùn

Art. 50

- ¹ La cumissiùn da gestiùn sacumpona da tres cumembras a cumembers. Ella numna egn presidenta u egn president or digl sieus ravugl.

Leztgas, cumpetenzas

Art. 51

- ¹ La cumissiùn da gestiùn controlescha igl ple tard suainter mintga conclusiùn digl quent anual, ca la contabilitad a la gestiùn digl vaschinadi corespundian a las prescripziùns. Ella sutameta egn raport a scret agl travaschegns a fa egn proposta.
- ² La cumissiùn da gestiùn e autorisada da pretender actas a posiziùns da la suprastànza comunala a da prender anvesta an tut las actas digl vaschinadi, scha quellas en impurtantas par adamplir las sias incumbensas.
- ³ La cumissiùn da gestiùn po anvidar cumembras a cumembers da la suprastànza u d'otras autoritads a las sias sasidas partutgànt tutas fatschendas. Quellas u quels gli ân da dar tut las infurmaziùns c'en basignevlas par puder adamplir las sias leztgas. Ellas u els en autorisos da consultar lur cunluvrintas a lur cunluvrintas.
- ⁴ La cumissiùn da gestiùn po proponer a la suprastànza comunala da surdar la revisiùn digls quents ad egn post da revisiùn extern c'â experienztgas cun las finanzas a las contabilitads digl màn public.
- ⁵ Davart constataziuns d'impurtanza subordinada pon la cumissiùn da gestiùn ad igl post da revisiùn extern sutameter egn raport intern a la suprastànza comunala.

2. Cumissiùns

Cumissiùn d'agricultura

Art. 52

- ¹ La suprastànza comunla ligia la cumissiùn d'agricultura. Igl sieus tains d'ufezi corespunda a quel da tshellas autoritads.
- ² La cumissiùn d'agricultura sacumpogna mintgame d'egn rapreschantànt da Casti-Vargistagn, Donat, Lon, Maton, Pazen-Farden a digl suprastànt digl departamaint d'agricultura.
- ³ Digl rest valan las regulaziùns digl cuntract da fusiùn a da la lescha d'agricultura.

Ulteriuras cumissiùns

Art. 53

- ¹ La suprastànza po instalar cumissiùns temporaras tut savund igl basegns.

3. Administraziùn comunala / Persunal comunala

Administraziùn comunala

Art. 54

- ¹ L'administraziùn comunala e sutamessa a la parsura near agl parsura comunala. Ella magna la contabilitad ad acumplanescha tut las ulteriuras leztgas administrativas publicas ad exequescha igls conclus da la suprastànza comunala.

Canzlista comunala / canzlist comunala

Art. 55

- ¹ La canzlista comunala u igl canzlist comunala magna l'administraziùn comunala a surveglia igl persunal comunala.
- ² Ella u el redigia igl parscret digls tarvaschegns a da las sasidas da la suprastànza comunala, an las qualas la canzlista u igl canzlist â vusch consultativa.

Angaschamaint digl persunal

Art. 56

- ¹ La relaziùn da survetsch a la salarisaziùn sadrizan mintgame savund igl dretg cantunala da persunal respectiv, nun c'igl vaschinadi relaschi disposiziùns divergiaintas an tgossa. Resalvadas restan las disposiziùns da la lescha da scola cantunala.

III. Finànzas, taglias ad ulteriuras taxas

Prinzipis da la gestiùn da finànzas

Art. 57

- ¹ La gestiùn da las finànzas a digl rendaquent sadrezan tanor igls principis generalmeing ranconuschieus par la contabilitad da finànzas publicas. Quels pretendan an spezial ca:
 1. igls mieds finanziaus publics ân da vagnir duvros an moda spargnusa ad economica;
 2. las finànzas degian easser equilibradas an media vesta;
 3. mintga expensa â da safundar sen egnà basa legala, sen egn conclus da credit a sen egnà lubientscha pigl pajamaint.

Cumposiziùn da la facultad

Art. 58

- ¹ La facultad comunala sacumpona da:
 1. las tgossas destinadas pigl diever general;
 2. la facultad administrativa;
 3. la facultad da diever;
 4. la facultad finanziaia.

Taglias a taxas

Art. 59

- ¹ Igl vaschinadi curvearta igl sieus basegn finanziau an

spezial cun taglias, cun retgavs da facultads sco ear cun contribuziùns a cun taxas.

Taxas da diever a contribuziùns agls custs; tschains d'utilisaziùn

Art. 60

- 1 Par cunzeder igl dretg da diever scoda igl vaschinadi taxas d'utilisaziùn u tschains da mereias.
- 2 Sco cumpensaziùn par utilisaziùns a basa da conzessiùns u da lubientschas pigl diever general augmanto scoda igl vaschinadi taxas ca corespundan par regla a la valeta da d'utilisaziùn.

Taxas preferenzialas

Art. 61

- 1 Sch'igl vaschinadi erigia ovras near andrezs, ca caschùnan egn avantatg spezial par tscheartegns u egn augmait da valeta par tschearts objects da facultad, po el – conform a la lescha cantunala ad eventualmeing savund leschas comunalas spezialas – scoder pigls custs da l'ovra egna contribuziùn ca corespunda a la valeta da que avantatg.

Taxas

Art. 62

- 1 Igl vaschinadi dastga scoder taxas da las utilisadras a digls utilisaders da las ovras, da las interpresas a digls andrezs c'el â mess ad ir a c'el magna. L'òlteztga da quellas taxas sadreza tanor las ordinaziùns comunalas respectivas.
- 2 Scha l'administraziun comunala â da far tscheartas lavurs near sch'ella sto far egn tscheart act ufizial (sco p.ex. cunzeder egna lubientscha), po igl vaschinadi scoder taxas administrativas.
- 3 L'òlteztga da las taxas e par regla da fixar ascheia, c'ella corespunda a la valeta da la prestaziùn efectiva an favur da la giudidra u digl giudider a ca las expensas digl vaschinadi possian vagnir curvatadas.

Taglias

Art. 63

- 1 Igl vaschinadi scoda taglias savund la lescha da taglias comunala. La lescha cantunala da taglias vala pigl vaschinadi an moda subsidiara.

IV. Disposiziùns finalas

Revisiùn

Art. 64

- 1 La constituziùn preschainta po vagnir revidida da tut tains da maniera totala near parziala.

Antrada an vigur

Art. 65

- 1 Questa constituziùn sco ear tut las midadas savundàntas aintran an vigur, cur c'ellas en vegnidas pridas par bien digl tarvaschegns.

- ² Ella â da vagnir sutamessa a la regenza par l'aprovaziùn. Quegl vala ear par mintga midada savundànta da la constituziùn.

Disposiziùns transitoricas

Art. 66

- ¹ Par l'amprema perioda d'ufezi survean mintga vaschinadi existent igl dretg d'easser rapreschanto an la suprastànta. Las tschearnas vignan fatgas a caschùn d'egn tarvaschegns avànt ca la fusiùn vomi an vigur.
- ² La parsura near igl parsura vean ligieu sco ampren.
- ³ Igls ulteriurs cumembers da la suprastànta vignan mademameing ligieus singuls, quegl an divergenza tigl art. 40 al. 3.
- ⁴ Sco rapreschantànta u rapreschantànt digl vaschinadi existent vala egnà parsùna c'â igl sieus domicil digl tains da las tschearnas agl vaschinadi respectiv. Sch'igl dat nignas propostas respectivas a caschùn digl tarvaschegns near refusan igls ligieus la ligida imediatameing, vean dada libra la tschearna par ulteriurs candidats digl antier vaschinadi Muntogna da Schons.
- ⁵ Partutgànt igl dretg da vuschar a da liger par burghesas eastras a burghes easters agl vaschinadi Muntogna da Schons vean ear risguardo igl tains da dimora da quels an egn digls anteriurs vaschinadis.

Igl parsura da la
suprastànta transitorica:

Igl vize-parsura da la
suprastànta transitorica:

Andreas Heggendorn

Marco Dolf

Questa constituziùn e vagnida prida par bien digl travaschegns digls 30 d'october 2020.